

Peter Borberg og Thorsten Asbjørn Lauritsen
Minerydning Skallingen – Historien om rydningen af Danmarks sidste minefelt
TURBINE 2012
130 sider rigt ill.
Kr. 299

I 2005 erfarede offentligheden, at Danmark i sin egen baghave havde et mineproblem, der stammede fra 2. verdenskrig. Det vil sige tres år efter, at landet var blevet befriet. Og det på trods af, at danske mineryddere i årtier selvbevidste og med succes havde været aktive i flere dele af verden. Hvordan hang det sammen?

I 1999 havde Danmark sammen med 39 andre FN-lande underskrevet Ottawa-traktaten, der ikke blot forbyder medlemslandene at bruge, oplagre og producere miner, men også forpligter dem til at rydde egne minefelter. Pludselig blev Danmark en del af et aldrig løst problem. Der lød da også et ramaskrig, da det i 2005 blev bebudet, at den ikke-ryddede del af halvøen Skallingen nord for Esbjerg atter skulle indhegnes effektivt og ryddes for miner.

Miljøorganisationer var straks på pletten med bekymringer for, hvad en minerydning ville komme til at betyde for Skallingens følsomme flora og fauna, når klitter, marsk og strand skulle endevendes for miner. Også lokale lodsejere og sommerhusbeboere udtrykte forfærdelse og kritik. Der blev peget på, at nu havde både folk og fæ i årtier betrådt området, uden at der var lydt et eneste brag, og uden at nogen var kommet til skade. Men internationale forpligtelser skulle respekteres.

Minerydningen på Skallingen er der kommet en både smuk og indbydende bog ud af. Lækkert format, omslag og layout. Forfatterne er de meget foretagsomme mediefolk Peter Borberg og Thorsten Asbjørn Lauritsen (begge årgang 1972), der i fællesskab driver kommunikationsvirksomhed fra fynske Tommerup Erhvervspark.

Bogens indhold er imidlertid knap så spændende, som indpakningen lover. Bogen virker som et bestillingsarbejde, iværksat og finansieret af Kystdirektoratet under Transportministeriet. Begge disse offentlige instanser har da også fået deres navne med på bogens forside. Diskret, men ikke til at overse. Mere om indholdet nedenfor.

Først lidt mere historisk baggrund for de udlagte miner. Da det tyske angreb på Sovjetunionen gik i stå foran Moskva i slutningen af 1941, gjaldt det for tyskerne om at frigøre så mange tropper som muligt på andre fronter. Derfor blev det 5.000 km lange kystbefæstningsanlæg, kaldet atlantvolden (ty. ”neuer Westwall”) sat i værk i begyndelsen af 1942. Den skulle strække sig fra Pyrenæerne i syd og til Nordkap i det nordlige Norge. I praksis blev den dog kun punktvis realiseret. Med miner og

befæstningsanlæg skulle volden hindre en allieret landgang. Og være et værn, der krævede færrest mulig soldater på et tidspunkt, hvor en stor del af den tyske krigsmaskine var bundet på østfronten.

I Danmark strakte Atlantvolden sig fra Frederikshavn, over Skagen og ned til den dansk-tyske grænse. Med tyngdepunkter i Hanstholm og Esbjerg. Og her kom halvøen Skallingen ind i billedet. Halvøen blev mineret med i alt 72.000 miner – af de halvanden million nedlagte miner langs hele vestkysten. På Skallingen var minerne udlagt i et såkaldt strømilefelt, dvs. tilfældigt. Så de var svære at finde på trods af ellers de ret så detaljerede minekort, som tyskerne havde efterladt. Og det, som menneskene ikke havde kunnet, havde naturen gjort. Så minerne lå i meget forskellig dybde – helt op til 9 meter nede.

Den første minerydning fandt sted i årene 1945-47. Den krævede et uforholdsmæssigt stort antal ofre - 149 dræbte, omkring samme antal hårdt kvæstet og lige så mange lettere såret. Borberg og Lauritsen rejser spørgsmålet, om Danmark gjorde sig skyldig i krigsforbrydelser ved i strid med konventionen at anvende krigsfanger ved rydningen. Det mente forfatteren Helge Hagemann nemlig, da han i sin bog ”Under tvang – minerydning ved den jyske vestkyst i 1945” 1996 skrev, at Danmark ved netop at anvende krigsfanger føjede et sort kapitel til danmarkshistorien. Problemet er aldrig blevet besvaret fyldestgørende. Den foreliggende bog fremlægger loyalt synspunkterne, men gør ikke noget forsøg på at analysere problemet nærmere.

Efter den første minerydning 1945-47 blev det resterende areal, dvs. 240 hektar, hegnet ind og om ikke glemt, så dog fortrængt hos såvel offentlighed som myndigheder. Af de oprindelige 72.000 miner lå de 11.000 stadig tilbage. Som tikkende bomber og væltet rundt og flyttet af Vesterhavets stridende vind og vand. Indhegningen forfaldt og blev trådt ned, efterhånden som lokale sommerhusejere, feriegæster, kreaturer og får betrødte det minebefængte område uden tanke på den fare, som sandet gemte.

Forfatterne gennemgår loyalt historien bag Atlantvolden, de første faser i minerydningen, den lange mellemfase 1947-2005, hvor intet skete, den internationale baggrund for den genoptagne rydning fra 2005 og forløbet af den. Alt sammen fortalt i et letflydende sprog. Selv om bogen under gennemgangen af den netop afsluttede rydning til tider bliver rigeligt teknisk. Interessant er beskrivelsen af offentlighedens til tider hysteriske reaktion på beslutningen om at skride til handling på baggrund af Ottawa-beslutningen.

Bogens indhold er som antydnet i det store hele nydeligt og pænt beskrevet. Til tider lovlig pænt. Når f.eks. teksten viser tendenser til at blive til rent mikrofonholderi på

tryk for Kystdirektoratet. Gentagelserne står endvidere formelig i kø. Ikke klædeligt for de ellers vel skrivende mediefolk. Er det mon for at få teksten til at fylde lidt mere?

Til sidst et fænomen, som kan få denne anmelder op i det røde felt. På side 30, nederst i venstre spalte, dokumenterer forfatterne nemlig nu også på tryk den i mundtlig tale grasserende uvane ikke at kunne skelne mellem *ligge* og *lægge*.